

მცირე და საშუალო მეწარმეობის ხელშეწყობა საქართველოში

თამარ დევიძე

ეად, სტუ ასოცირებული პროფესორი

დავით შოშიტაშვილი

სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

ქართული მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარებისა და მისი სახელმწიფო მხარდაჭერის თავისებურებების გამოკვლევამ გვიჩვენა, რომ დღეისათვის საჯარო ადმინისტრირების სფეროში ფუნქციონირებს ორი სპეციალიზებული დაწესებულება, რომელიც მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს მცირე და საშუალო საწარმოების განვითარებას, მათ შორის უზრუნველყოფს ფინანსებზე ხელმისაწვდომობას. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ 2015 წლიდან შეინიშნება მნიშვნელოვანი ზრდა საწარმოების მიერ წარდგენილი პროექტების დაფინანსების კუთხით და იმის გათვალისწინებით, რომ ორივე დაწესებულება ახორციელებს მრავალ ღონისძიებას ბიზნეს სექტორის განვითარების ხელშეწყობისათვის (ტრენინგები და კონსულტაციები), შესაბამისად, საწარმოების დაფინანსებული პროექტების რაოდენობაც გაიზრდება დროთა განმავლობაში.

საკვანძო სიტყვები: მცირე და საშუალო მეწარმეობა, ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა.

ძირითადი ტექსტი

ასოცირების შესახებ შეთანხმების გაფორმებისთანავე, საქართველოს მთავრობამ შეიმუშავა „საქართველოს სამოქმედო გეგმა ღრმა და ყოვლისმომცველი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების(DCFTA) განხორციელებისათვის 2014-2017 წწ.“¹,

1 საქართველოს სამოქმედო გეგმა ღრმა და ყოვლისმომცველი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) განხორციელებისათვის 2014 - 2017 წწ. <http://www.dcfta.gov.ge/public/filemanager/implimentation/2014-2017%E1%8....%83%90.pdf>

სადაც მნიშვნელოვანი ნაწილი დაეთმო მცირე და საშუალო საწარმოების ხელშეწყობასთან დაკავშირებულ ღონისძიებებს. მათ შორის იყო საკითხიც ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაადვილებასთან დაკავშირებით.¹ აღნიშნული საკითხი პრიორიტეტულად რჩება მთავრობის მიერ შემუშავებულ ახალ საშუალოვადიან გეგმაშიც „ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების განხორციელების 2018-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმა“.²

აღსანიშნავია, რომ ამ მიმართულებით 2014 წელს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს დაქვემდებარებაში შეიქმნა ორი ახალი სააგენტო, რომელთა მიზანიც მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების და ინოვაციური ტექნოლოგიების დანერგვის ხელშეწყობაა.

პირველი სააგენტო „ანარმოე საქართველოში“ წარმოადგენს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს დაქვემდებარებაში შემავალ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს და სამეწარმეო გარემოს გაუმჯობესებაზე, კერძო სექტორის განვითარებაზე, მცირე და საშუალო საწარმოებისა და ექსპორტის ხელშეწყობაზეა ორიენტირებული.

სააგენტოს საქმიანობა ორიენტირებულია: სასტუმრო ინდუსტრიის და კინოინდუსტრიის განვითარებაზე, მიკრო და მცირე ბიზნესის და ექსპორტის ხელშეწყობაზე, ტრენინგების და კონსულტაციების ჩატარებაზე და რა თქმა უნდა მნიშვნელოვანი როლი აკისრია ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის ზრდის კუთხით³.

სააგენტო მუშაობს ორი მიმართულებით:

1 საქართველოს სამოქმედო გეგმა ღრმა და ყოვლისმომცველი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) განხორციელებისათვის 2014 – 2017 წწ. გვერდი 5, პუნქტი გ.

2 „ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების განხორციელების 2018 - 2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმა“. <http://www.dcfra.gov.ge/public/filemanager/implimentation/2018-2020%.....E1%83%90.pdf>

3 ანარმოე საქართველოში <http://enterprisegeorgia.gov.ge/ge/whatwedo/Access-to-finance?v=75>

• **კრედიტის შემთხვევაში**

ბანკის მიერ გაცემული სესხის საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსება არაუმეტეს 10%-ით ლარში გაცემულ სესხებზე პირველი 24 თვის განმავლობაში;

უზრუნველყოფის თანადაფინანსება სესხის 50%-ის მოცულობით, სესხის გაცემიდან 48 თვის განმავლობაში (არაუმეტეს 2 500 000 ლარისა).

• **ლიზინგის შემთხვევაში**

ლიზინგის საგანზე დარიცხული წლიური საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსება ხორციელდება 12%-ით პირველი 24 თვის განმავლობაში;

სალიზინგო პროექტის სანყისი ღირებულება განისაზღვრება 100 000 ლარით, ხოლო მაქსიმუმი 5 000 000 ლარის ოდენობით.

	2015	2016	2017
დაფინანსებული პროექტების რაოდენობა	69	150	210
დასაქმებულთა რაოდენობა	2763	6498	9000

საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს მისიაა საქართველოში ინოვაციების და ტექნოლოგიების განვითარებისათვის საჭირო ეკოსისტემის ფორმირება, ცოდნისა და ინოვაციის კომერციალიზაციის ხელშეწყობა, ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების გამოყენების სტიმულირება ეკონომიკის ყველა დარგში, ინოვაციების და მაღალტექნოლოგიური პროდუქტების ექსპორტის ზრდისთვის საჭირო გარემოს შექმნა და ქვეყნის მასშტაბით მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტის განვითარება. აღნიშნული სააგენტოს პრიორიტეტებშიც შედის ფინანსირების მექანიზმებზე ხელმისაწვდომობა.¹

¹ საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო <https://gita.gov.ge/geo/static/3>

საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო ფინანსებზე წვდომის მხარდაჭერის მიზნით ახორციელებს დაფინანსების პროგრამებს სტარტაპებისთვის, როგორც კომერციალიზაციის, ასევე კვლევა-განვითარების ეტაპზე.

სააგენტოს დაფინანსების 3 მიმართულება აქვს:

1. პროგრამა „სტარტაპ საქართველო“

პროგრამა საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ინიციატივით შეიქმნა ეკონომიკური რეფორმის ფარგლებში, რომელიც თავის მხრივ, მთავრობის 4 პუნქტიანი გეგმის ერთ-ერთ კომპონენტს წარმოადგენს. პროგრამა ერთობლივად შემუშავდა საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს და საპარტნიორო ფონდის მიერ, რომელიც დამტკიცდა მთავრობის 2016 წლის 11 მაისის №206 დადგენილებით.

პროგრამის მიზანია ხელი შეუწყოს საქართველოში ინოვაციურ იდეებზე დაფუძნებული ბიზნესის განვითარებას და საერთაშორისო ბაზარზე გასვლას.

პროგრამა შედგება ორი კომპონენტისგან: ინოვაციური კომპონენტის და მაღალტექნოლოგიური კომპონენტისგან. სააგენტო ახორციელებს მაღალტექნოლოგიურ კომპონენტს და აფინანსებს პროექტებს შემდეგი მიმართულებით: ავიაკოსმოსური წარმოება, ავტომობილები, ხელოვნური ინტელექტი, ბიოტექნოლოგიები, ბიოინფორმატიკა, კომპიუტერული ინჟინერია, კომპიუტერული მეცნიერება, ინფორმაციული ტექნოლოგიები, ნანოტექნოლოგიები, ბირთვული ფიზიკა, ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რობოტიკა, ნახევარგამტარები.

პროგრამის მახასიათებლებია:

- პროექტს აფასებენ წამყვანი საერთაშორისო ექსპერტები Silicon Valley-დან

- საინვესტიციო დაფინანსება 100 000 ლარამდე

- არ მოითხოვება განმცხადებლის თანხობრივი თანამონაწილეობა

- განმცხადებლის წილობრივი მონაწილეობა 95%

- წარმატებული პროექტების წარდგენა საერთაშორისო ინვესტორებისათვის დამატებითი ინვესტიციების მოსაპოვებ-

ლად სილიკონ ველში

- სააგენტო ერთობლივ სანარმოში 5%-იანი წილის პარტნიორად რჩება არაუმეტეს 7 წლის ვადით და არ ერევა სტარტაპის მმართველობაში

- მენტორინგის და ქოუჩინგის უზრუნველყოფა

„სტარტაპ საქართველო“ პროგრამის მაღალტექნოლოგიური კომპონენტის ფარგლებში მიღებული 149 განაცხადიდან, კონკურსის წესით, შეირჩა და დაფინანსდა 100 000 ლარის ოდენობით 20 სტარტაპი. „სტარტაპ საქართველო“-ს პროექტზე სულ 726 განაცხადი შემოვიდა, აქედან, 149 მაღალტექნოლოგიური კომპონენტზე.

2. მცირე გრანტები

2016 წლის 1 იანვრიდან 16 დეკემბრის ჩათვლით მცირე (5 000 ლარამდე) საგრანტო პროგრამის ფარგლებში სულ სააგენტომ მიიღო 175 საგრანტო განცხადება. შერჩეული წინადადებების და პროექტების (მოკლე სია) განხილვა განხორციელდა საგრანტო საბჭოზე. სულ დაფინანსდა 84 საგრანტო პროექტი, ჯამში გაიცა 290 000 ლარი. პროტოტიპირების მიმართულებით მცირე საგრანტო პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდა 48 პროექტი.

სამოგზაურო გრანტების ფარგლებში დაფინანსება მიიღო 20 ბენეფიციარმა, რომელთაც აიმაღლეს კვალიფიკაცია სხვადასხვა სახის საერთაშორისო კონფერენციებზე, მიიღეს მონაწილეობა კონკურსებსა და შეჯიბრებებში.

2016 წლის 18-23 ივლისს, ქ. პიატრა ნეამტში (რუმინეთის რესპუბლიკა) ინფორმატიკის ცენტრალური ევროპის ქვეყნების ოლიმპიადაზე ქართველმა მონაწილეებმა აიღეს ვერცხლის და ბრინჯაოს მედლები. სამოგზაურო გრანტების ფარგლებში გრანტის ბენეფიციარმა მონაწილეობა მიიღო ინოვაციების გლობალურ სამიტში, რომლის შედეგადაც ჩაერთო სხვა ქვეყნის წარმომადგენლებთან ერთად ინოვაციურ პროექტში, სადაც შეიქმნა მობილური აპლიკაცია ოჯახური ძალადობის მსხვერპლთა დახმარების მიზნით. აღნიშნულმა პროექტმა გაიმარჯვა აშშ-ში გამოცხადებულ კონკურსში (ჰაკათონში) და გამარჯვე-

ბულ გუნდს პრიზის სახით გადაეცა 100 000 აშშ დოლარი.

3. თანადაფინანსების გრანტი

თანადაფინანსების გრანტების მიზანს წარმოადგენს საერთაშორისო პოტენციალის მქონე ინოვაციური პროდუქტების და მომსახურების შემუშავება-ათვისების და კომერციალიზაციის გზით ინოვაციების და ინოვაციური საწარმოების წარმოქმნის სტიმულირება.

საგრანტო პროგრამა განკუთვნილია საქართველოში რეგისტრირებული იმ დამწყები კერძო და მცირე საწარმოებისათვის, რომელთა რეგისტრაციიდან ორ წელზე ნაკლებია გასული. განაცხადის შემოტანა ასევე შეუძლიათ რეგისტრაციის არმქონე ფიზიკურ პირს ან ფიზიკურ პირთა ჯგუფს. რეგისტრაციის არმქონე ფიზიკური პირების შერჩევის შემთხვევაში მათი დარეგისტრირება მოხდება კონტრაქტის გაფორმებამდე.

თანადაფინანსების გრანტების პროგრამის ფარგლებში გაცემული დაფინანსება განკუთვნილია მაქსიმუმ ერთწლიანი პროექტებისათვის და არ უნდა აღემატებოდეს პროექტის ბიუჯეტის, 90 პროცენტს და 100 000 ლარს. პროექტის ბიუჯეტის მინიმუმ 10 პროცენტი განმცხადებლის მიერ ნაღდი ფულით უნდა იქნას უზრუნველყოფილი, სასურველია კერძო სექტორის წყაროებიდან. დაუშვებელია სახელმწიფო გრანტების თანადაფინანსების წყაროდ წარმოდგენა.

მნიშვნელოვანი წინგადადგმული ნაბიჯი მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების მიმართულებით არის, მთავრობის მიერ შემუშავებული „საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020 წლებისთვის“.¹

ზემოაღნიშნული გამოწვევების დაძლევისათვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება საქართველოს მთავრობის მიერ 2016 წლის 26 თებერვალს დადგენილების მიღება იყო, რომლითაც დამტკიცდა საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020 წლებისთვის.

1 „საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020 წლებისთვის“ http://gov.ge/files/439_54422_706524_100-1.pdf

ამ სტრატეგიის საფუძველზე ასევე დამტკიცდა 2016-2017 წლების სამოქმედო გეგმა. აღნიშნული დადგენილება განსაზღვრავს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებებს.

საქართველოს მთავრობის 2017 წლის 28 დეკემბრის დადგენილებით №582 კი დამტკიცდა 2018-2020 წლების სამოქმედო გეგმა ზემოაღნიშნული სტრატეგიის შესაბამისად.

2018-2020 წლების სამოქმედო გეგმა ეფუძნება შემდეგ სტრატეგიულ მიმართულებებს:

1.სამართლებრივ, ინსტიტუციურ და სამენარმეო გარემოს გაუმჯობესებას;

2.ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებას;

3.მცირე და საშუალო მენარმეობის უნარის განვითარების და სამენარმეო კულტურის ამაღლების ხელშეწყობას;

4.ექსპორტის ხელშეწყობას და მცირე და საშუალო სანარმოთა ინტერნაციონალიზაციას;

5. ინოვაციების და კვლევისა და განვითარების ხელშეწყობას.

მთავრობის მიერ ბოლო პერიოდში მნიშვნელოვანი საგადასახადო ცვლილებები დაანონსდა მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით. მაგალითად, მცირე ბიზნესის ხელშეწყობის მიზნით, 2018 წლის 1 ივლისიდან ამოქმედდა მცირე ბიზნესისათვის დაბეგვრის შეღავათიანი საგადასახადო რეჟიმი, რაც გულისხმობს მინიმალური საგადასახადო განაკვეთის დანესებას მცირე მენარმეებისათვის. მცირე ბიზნესისთვის საშემოსავლო გადასახადის განაკვეთი შემცირდა ხუთჯერ 5%-დან 1%-მდე. ასევე, ხუთჯერ გაიზარდა მცირე ბიზნესის ერთობლივი შემოსავლის შეზღუდვის ნორმა 100 000 ლარიდან 500 000 ლარამდე.

სახელმწიფო მხარდაჭერის სისტემა მცირე ბიზნესის სახელმწიფო რეგულირების მექანიზმის ცენტრალური რგოლია და საგადასახადო კანონდებლობაში განხორციელებული ცვლილებები მნიშვნელოვანი სტიმული გახდება მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისათვის.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. საქართველოს სამოქმედო გეგმა ღრმა და ყოვლისმომცველი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) განხორციელებისათვის 2014–2017 წწ. <http://www.dcfta.gov.ge/public/filemanager/implimentation/2014-2017%20.....E1%83%90.pdf>
2. საქართველოს სამოქმედო გეგმა ღრმა და ყოვლისმომცველი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) განხორციელებისათვის 2014 – 2017 წწ. გვერდი 5, პუნქტი გ.
3. „ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების განხორციელების 2018-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმა“. <http://www.dcfta.gov.ge/public/filemanager/implimentation/2018-2020%20%E1%83%AC....%90.pdf>
4. ანარმოე საქართველოში <http://enterprisegeorgia.gov.ge/ge/whatwedo/Access-to-finance?v=75>
5. საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო <https://gita.gov.ge/geo/static/3>
6. „საქართველოს მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020 წლებისთვის“ http://gov.ge/files/439_54422_706524_100-1.pdf

REFERENCES

1. Georgia's Action Plan for the Implementation of DCFTA 2014-2017
<http://www.dcfta.gov.ge/public/filemanager/implimentation/20142017%20.....%90.pdf>
2. Georgia's Action Plan for the Implementation of DCFTA 2014-2017 page 5, paragraph g.
3. Georgia's Action Plan for the Implementation of DCFTA 2018-2020 <http://www.dcfta.gov.ge/public/filemanager/implimentation/2018-2020%20%E...%90.pdf>
4. Enterprise Georgia <http://enterprisegeorgia.gov.ge/ge/whatwedo/Access-to-finance?v=75>

5. Georgia's Innovation and Technology Agency <https://gita.gov.ge/geo/static/3>

6. "SME development strategy of Georgia 2016-2020"
http://gov.ge/files/439_54422_706524_100-1.pdf

SMALL AND MEDIUM ENTREPRENEURSHIP PROMOTION IN GEORGIA

Tamar Devidze

PhD, Associate Professor of
Georgian Technical University,

David Shoshitashvili

PhD student of
Georgian Technical University

RESUME

The study of peculiarities of the development of Georgian small and medium entrepreneurship and the ways of state support opportunities showed that currently two specialized government institutions are functioning, that are playing an important role in facilitating the development of the small and medium enterprises, including providing access to finance. It should be noted that since 2015 the significant growth is observed in terms of project financing and considering that both agencies actively promote business development in different ways (conducting trainings, providing consultations, etc.). It is envisaged that the number of projects financed by the agencies will be increased over the years.

Key words: Small and medium enterprises, SME, availability of finances.